

državne zastave. List nosi datum kongresa, 18. julija 1920. Na uvodnem mestu je članek tov. M. Jovića: Učiteljska Jugoslavija. Na to sledi pod naslovom „Prvaci jugoslovenskog učiteljstva“ članki in životopisi jugoslovenskih učiteljskih prvoboriteljev, in sicer: Mihailo Jović, učitelj i književnik (s sliko), Uroš Blagojević, biv. predsednik Gl. Odbora Učit. Udruženja (s sliko), † Dimitrije J. Putniković, Mihailo Stanojević, urednik „Učitelja“ (s sliko), Dimitrije Sokolović, predsednik Glav. Odbora Učit. Udruženja (s sliko), Jovan P. Jovanović, učitelj urednik „Prosvete“, Ivan Filipović (s sliko), Davorin Trstenjak (s sliko), Stjepan Basariček (s sliko); o učiteljstvu in organizaciji v Sloveniji prinaša poseben članek „Jugoslavenski pokret učiteljstva u Sloveniji i zaposjednutim krajevima“, ki vsebuje tudi podatke o delovanju in slike Luke Jelenca, predsednika „Zaveze jugoslov. učit. v Ljubljani“ in Engelberta Gangla, kot prvoboritelja slovenskega učiteljstva.

Istotako je izšel „Učitelj“ v povečani slavnostni izdaji, kot spomenica I. kongresa udruženja učit. SHS s sledečo vsebino: M. Stanojević: Dobro došli! Dr. M. Šević: U znaku ujedinjenja; nadalje slede razprave iz obče pedagogije, eksperimentalne ped., psihologije, etike, higijene, iz šolskega delovanja, prosvetne kronike, šola in učiteljstvo, književni pregled in beležke. Vse razprave tvorijo bogato vsebino pedagoško-znanstvenega značaja.

Sklep.

Za nami so dnevi slave in lepote, pred nami je leto zopetnega dela in truda! Ustanovljeno imamo Unijo jugoslovenskega učiteljstva, po kateri smo vsi toliko hrepeneli. Nobeno človeško delo ni popolno. Zato tudi ne trdimo, da bi bil popoln temelj, na katerega smo postavili v Beogradu svoje Udruženje. Treba bode popravljati in izboljševati, da se čim bolj približamo temu svojemu učiteljskemu idealu. Z dobro in resno voljo in z združenimi silami dosežemo i to!

Na svidenje čez leto dni v kraljevskem Zagrebu ali v beli Ljubljani!

Gustav Šilih:

Reforna učit. izobrazbe.*

Stojimo v znamenju neprestanega bojevanja. Še vedno ni docela končan naš boj. ki smo ga bili dozdaj mi, pred nami pa nepreštete učiteljske generacije. Še vedno ni odmerjena čista in neprikrajšana pravica onim, ki jih pošilja zmagozorni pohod kulture v prve vrste, da pripravljajo zla za nieno setev, da zrahljajo pretrde grude. Kier gre boj za ostanek, za najopravičnejše človeške potrebe, za vsakdanji kos kruha, tam za enkrat ni mesta za kaj drug; boj na nož se mora vršiti tako dolgo, dokler ni znana na tej ali oni strani. — Boi še ni dobojevan docela, ali najokrutnejša faza nezovega trdega gospodovanja je končana, in nameten, dalekoviden vojskovodja dela že med prvo bitko pripravljati za drugo, snuje načrte, zbira material in rezerve.

In na nas je, da smo si v enem popolnoma na lasnem: **naivaznejša in najodločilnejša bitka našega stanu** še ni dobojevana. ko se z majhni izjemami držnih partullerjev niti začela ni ker ii more šele boj za kruh ustvariti potrebne predpogoje. Mislim boi za reformo učiteljske izobrazbe.

Podolna enakopravnost z drugimi državnimi uradniki, uvrstitvev v kategorijo

* O priliki zadnjega zborovanja učiteljskega društva za Maribor in bližnjo okolico sem predaval o reformi učiteljske izobrazbe pod nadpisom „**Čilji učit. izobrazbe**“. Naprošen sem bil, da priobčim predavanje v „Uč. Tov.“, kar pa iz več razlogov opuščam. Predvsem je za tednik referat preobširen; razen tega nameravam izdelati tekom prihodnjega šolskega leta obširnejšo študijo, ki bo poizkušala pokazati razvoj višje učiteljske izobrazbe v inozemstvu, zlasti v Ameriki ter bo obenem podajala naše detailirane zahteve, prilagojene razmeram. Danes objavljam samo uvodne besede in v kratkih potezah načrt prehodne ter končne reforme izobrazbe jugoslovenskega učiteljstva. Kot vir sta mi služili zlasti reviji „Lehrerbildung“ l. 1919, in „Le Paedologium (Bulletin trimestriel de la Faculté Internationale de Pédologie de Bruxelles)“ l. 1913., program pedagoške visoke šole „Teachers College (School of Education)“ v New Yorku ter program pedagoške akademije „Institut J. J. Rousseau (Ecole des Sciences de l'Education)“ v Ženevi. Pred očmi sem imel seveda in prvi vrsti slovenske razmere. Želeli bi bilo, da razpravljajo vsa učiteljska društva o reformi učiteljske izobrazbe kar najtemeljiteje in stavijo slične resolucije s primernimi izpreminjalnimi predlogi.

B je zaenkrat naš naibližji cilj, ki ga moramo doseči in ga bomo tudi dosegli. če se bo izražala naša volja v mogočno strnjeni falanგი organiziranega učiteljstva. če bomo stali za našimi zahtevami, kakor nepremična stena, ki je ne more razrahljati, še manj pa razrušiti noben naskok strankarskih strasti. Kje je sila, ki bi se uspešno zoperstavljala tako mogočni volji tisočev inteligentnih in zmožnih glav v narodu.

Seveda je predvsem potrebno, da dokažemo svetu, da smo nekaj in da znamo nekaj in da nas ni volja ostati za večne čase v mlakuži, kamor nas je porinil stari sistem in nas neprestano riletta strankarska strast ter le prečesto lastna nevednost in brezbriznost. Delo posameznih delavcev ne more uspevati, če ni z njimi vsa množica, ki pomaga in izvršuje ona dela, katerih neza bi bila za poedine rame pretežka. V vseh srcih mora zagoreti vodilna ideja našega stanu, ki se glasi: Naprej, navzgor, kvišku!

Slovenskega učitelja imenujejo radi idealista, še raiši se pa z neke vrste trpkio naslado sam naziva tako. Meni se zdi to povsem neopravičeno: ali razumevam pojem idealizma napačno jaz, ali pa ga zlorabljaio tisti, ki ga imajo v ustih ob vsaki potrebi in nepotrebi priliki. Zakaž v tem ne morem videti idealizma, vrednega učiteljstva, če čakamo in mirmo trplmo, kakor pač naneseta usoda in slučaj. Vzgojitelji je bojevniki! Njegovo delo je boj do brega s slabim, luč prinaša tia, kier vlada tema. Sam mora biti močan in čil, če hoče vzbuditi moč drugod, poznati mora vsa kota in steze, ki vodijo po ovinkih ali pa tudi naravnost do cilla.

Moderne vzgojne znanosti mu kažejo neštivilno poti, dozdaš skritih in nepoznanih, v skrivnostipolno kraljestvo človeške duše. Toda spoznavati jih mora, ali se vsaj truditi, da jih spozna.

S težkim srcem moram reči, da je naša največja napaka naša indolencia v vprašanjih, ki so že pred deset in več leti začela pretresati ves pedagoški svet in ga še pretresajo. Naši naibližji sosedje nišejo in govorijo o tem, njihovo časopisje je polno tozadevnih polemik, pri nas pa groben molk. Spominjam se še tistega časa, ko je eden naših naibteligentnejših tovarišev v našem pedagoškem glasilu seznanjal učiteljstvo z raznimi zastopniki modernih vzgojnih stremiljen: kaj ga niso nahnulili, da goni vedno eno in isto, da samo prepisuje in kaj vem, kaj še vse... Take stvari lahko vzameio človeku veselje, no hvalabogu niemu ga niso. Ali to so samo osamljeni klicarji na neobludeni cesti... Tupatam omeni še kak drug strokovni list prav boječe stremiljenje in zahteve po višji učiteljski izobrazbi, po pedagoškem delu tam zunaj v širokem svetu, potem pa spet vse utihne in učiteljstvo spi kraj Matjaževio spanie in čaka, da pride innak, ki ga osvobodi. In kdo ve, če ne bi bil velik del te speče armade nevoljen in razžaljen, češ, dobro nam je bilo tako, kaj nas budiš?

Te besede so truke, toda hotel sem biti odkritosrčen in povedati enkrat, kar že dali časa opazujem, kar me muči in pobija in z menoi vred veliko množimo enakomislečih. Pobiti me, ali pobiti me ne more, ker verujem v moč našega stanu, ker trdno pričakujem, da pride prej ali slei mogočen razmah, ki osvobodi in razklene zanrte sile.

Pogleimo kamorkoli, vsepovsod izvanredno živahno življenje in gibanie na pedagoškem in šolskem polju. V Nemški Avstriji preosnavljajo dunaisko „Lehrerakademie“ pod vodstvom eksperimentalnega psihologa dr. Kammela-a v „Lehrerhochschule“, na Češkem zahteva učiteljstvo isto. Poltiki že imajo v Varšavi takozvano višje učiteljske, da ne govorim o razvoiu šolstva in učiteljske izobrazbe v drugih evropskih državah. In pri vsem tem tudi v teh državah učiteljstvo gmotno še ni doseglo vsega, kar ie zahtevalo. Toda v niem živi lasna zavest: boi za materialno izboljšanje mora biti tesno združen z boiem za višio učiteljsko izobrazbo in mora kulminirati v zahtevi: **učiteljem univerzo!**

Marsikomu se seveda zdi ta zahteva docela neopravičena in vsega pobijanja vredna: saj se baie celo v naših vrstah najdejo ljudie, ki govore, da učitelj ne sme biti „preveč študiran.“ Za take — saj so le s sistemom prišli v naš stan, ki ni in ne more biti njihov stan — niso naše zahteve niti moie besede. Le tistim veljajo, ki hrepenijo za tem, da se dvigne ves stan na tisto višino, ki mu gre kot učečemu stanu. In to ie dosegljivo le, če nam ie dana možnost akademične izobrazbe.

„Človeštvo gleda kvišku. Od tam si jemlje svoje ideale: le to, kar pride od zgorai, se mu zdi posnemanja vredno.“

Kdor hoče vzgajati, ne sme samo stati na višini, nego drugi ga morajo na višini tudi videti. Naiboljši in naipridnejši delavec, ki mu manjka avtoritete ie Sisvohus, Učiteljski stan, ki dobiva svoio izobrazbo v posebnih, kot slabše označenih zavodih, pa nai bodo še tako dobri, ne more priti med izobraženci nikdar do prave veljave.*)

Druge, enako tehtne besede, mnenja in nazore naiboljšieših pedagogov in filozofov sveta za enkrat opuščam ter prehatam k stvari sami.

Prehodni načrt.		Končna reforma.**)
4 l.	Osnovna (ljudska) šola.	Osnovna šola.
4 l.	Štirirazredna meščanska ali nižja srednja šola.	Enotna nižja srednja šola (reformirana prejšnja mešč. šola).
6 l.	Višja strokovna šola za izobrazbo učiteljev: 1. Nižje učiteljske (4 leta). Poglobljena in razširjena splošna izobrazba. En modern jezik obligaten. Godba, petje in poljedelstvo neobligatni predmeti. 2. Višje učiteljske (2 leti). Pedagogika ter njene osnovne in pomožne znanosti, sloneč na povsem moderni podlagi. Delo v psihološkem laboratoriju. Šolska higijena. Splošna in špecielna didaktika. Praktično uvajanje v šolo.*) Drugi izpit odpade.	Višja srednja šola, razdeljena, razmeram odgovarjajoč v več panog (humanistična, realna, pedagoška, umetnostna, trgovska, obrtna v. sr. š.). Izobrazba v vseh panogah po možnosti izjednačena.
2 l.	Vseučilišče: Študij meščanskoškolskih učiteljev izključno na vseučilišču v posebnih seminarjih, odgovarjajočim posameznim strokam. Izpitni učne usposobljenosti za meščanske se polagajo na vseučilišču. Sicer pa je vstop na vseučilišče učiteljem kot rednim slušateljem dovoljen tudi v vseh drugih strokah.	Vseučilišče: a) Za vse učitelje osnovnih šol dveletna pedagoška fakulteta. b) Za učitelje na nižjih srednjih šolah (prejšnji meščanskoškolski učitelji) po dvoletnem zadovoljivem službovanju na osnovni šoli dvoletna poglobljena strokovna izobrazba.
	Po možnosti se naj osnujejo na vseučiliščih pedagoški seminarji, ki služijo zlasti nadaljni izobrazbi učiteljstva.	Polaganje posebnega izpita iz pedagoških znanosti je združeno z akademično častjo.

Prilomba: Kierkoli so imenovani le učitelji, velja samoumevno isto tudi za učiteljice, seveda primerno izpremenjeno z ozirom na žensko vzgoio.

Resolucije, ki jih ie učiteljsko društvo za Maribor in bl. okolico, soglasno spreielo, se glasio:

1. Jugoslovensko učiteljstvo se zave-da nomaniklivoosti sedanie učiteljske izobrazbe in nedostatkov samoizobrazbe: zato zahteva, da delujejo vsi poklicani faktorji na to, da se ustanovi posebna učiteljska visoka šola (pedagoška fakulteta).

2. Za prehodno dobo zahteva razširjenje sedanjega učiteljskega v 6 letnikov. Učiteljske postani višja strokovna šola za izobrazbo učiteljev. Vstop na učiteljske budi dovoljen brezpogojno le absolventom 4razredne meščanske ali nižje srednje šole. Zato pa se nai osnujeio 4razredne meščanske šole v vseh kraih (v vsakem sodnem okraju vsaj ena), da se s tem omogoči izobrazba otrok revnejših sloiev, iz katerih se zlasti rekrutira učiteljski naraščaj. Zadnja dva letnika bodita nameniena izključno strokovni izobrazbi odgovarjajoči mederni pedagoški znanosti, prvi štirie pa poglobljeni splošni izobrazbi (v obsevu višie srednje šole). Kot začetek reforme nai se nemudoma ustanovi 5. letnik.

3. Končna reforma učiteljske izobrazbe na budi zvezana z reformo šolstva sploh. Prvi predpogoi ie enotna nižja srednja šola (ali kakor so io imenovali z drugimi imeni: višja osnovna šola, strokovno-osnovna šola, t. i. reformirana sedanja mešč. šola.) Vsak učiteljski kandidat absolvirai enotno nižjo srednjo šolo, pedagoški oddelek višie srednje šole in zaključni svoio izobrazbo na dvoletni pedagoški fakulteti. Učitelji nižjih srednjih šol (sedanji meščansko-školski učitelji) se nai izobražujejo v svojih strokah v posebnih seminarjih na vseučilišču dve leti dalje.

4. Naučna uprava nai skrbi za to, da se zahtevane reforme čimprei uveljavijo. Na učiteljske nai pošilja že sedai naiboljšie, pedagoško izobražene učne sile.

5. Vse učiteljske organizacije (brez razlike svetovnega naziranja) se naprošajo, da razpravljajo o teh predlogih in zahtevah ter začneio boi za njih skorajšnie uresničenje

* Schulkämpfe der Gegenwart, stran 107/108.

** Tudi drugi, za delovanje učitelja izven šole pomembni predmeti sodio sem. N. dr. dramaturgija, združništvo itd.

** Tu sem se oziral zlasti na predloge naših zastopnikov pri ponesrečenj lanskeletni šolski anketi.

Ali ste že pristopili kot član (članica) k Tvornici uči?

Med raznimi tini reformirane učiteljske izobrazbe se kaže pred vsemi tip posebn pedagoške fakultete, ki se tudi drugod vedno boli uveljavlja. Vsekakor ie pot do uresničenja dolga, premostiti bo treba mnogo težkoč, mnogo le vdrašani, ki so tesno zvezana z reformo učiteljske izobrazbe. Toda vse ovire bo odstranilo skupno delo učiteljstva in poklicanih faktorjev, če bo volja dovolj močna in hrepenie po izboljšaniu dovolj veliko.

V naslednjem načrt reforme učiteljske izobrazbe, prilagojene našim razmeram:

Pomagajte vrtnaricam!

Skoro v vsakem „Učiteljskem tovarišu“ čitamo, kako se pritožuje ta in oni, kako vsak išče svoje pravice, kar je popolnoma prav. Prav je, da se višji faktorji potegujejo zanje, ni pa lepo, da se pozabi na vrtnarice, katere vse svoje moči žrtvujejo mladini in narodu! Ali ni vrtnarica tudi vzgojiteljica? Vrtnarica podaja otroku vse ono, kar zamore mlada duša sprejeti. Uči ga spoznavati vse, kar ga obdaja, odpira mu duh, vedri in blaži srce. Lepo ni, da se vrtnarico, ki mora imeti zadostno predizobrazbo, ki mora vršiti pod strogim nadzorstvom prakso in konečno položiti pedagoški izpit, tako prezira kot kako pestunjo. Zanjio se nikdo ne zmeni, niti oni, ki bi jo morali z dušo razumeti.

Vrtnariški stan ni tako lahek kot se navidezno kaže, češ, v vrtcu se samo igra! Da, igra se, toda vsaka kretnja je združena z učenjem! Mnogokrat se sliši, da je vrtnarica nepotrebna. Nepotrebna je morda otroku, kateri ima izobraženo mater, toda vse žene niso imele sreče brisati dolgo šolskih klopri, večina je priprostih mater in tem je vrtnarica prepotrebna kot je pozneje potrebna ljudska učiteljica.

Zakaj se dela od strani višjih oblasti krivica vrtnaricam, ki imajo srčno željo štitiitii deco od zorne mladosti in tako ohraniti narodu zdravo jedro, v katerem ie naša bodočnost!

Morda misliio oni, ki prejemeke dele, da vrtnarica nima želodca ali pa, da lahko stanuje v kakji kleti! Prosim, vrtnarica ie tudi človek in vsakemu človeku ie sveta dolžnost, da si izboljšuje svoj stan. Tako so tudi vrtnarice poslale pred tremi meseci notom „Učiteljske Zaveze“ prošnio, da nai se im vendar zboljša stanie, toda o odgovoru ni ne duha ne sluha. Draginja narašča dnevno in kljub temu, da vsi časopisji že nekaj časa hohnajo, da cene padajo, se godi nasprotno.

Vrtnarice naneto čakajo rešitve, ker se res ne da več živeti, saj ie vsaka služkinja, če se računna, boljše plačana kot vrtnarica. „Učiteljske Zaveze“ prošnio, da bi potrpavale, kaj ie z vloženo prošnio in da uprejo k skorajšni ugodni rešitvi.

Vrtnarica.

Umetnost in vzgoja.

Piše prof. Fr. Suher. (Dalje.)

Razvijajmo človeka umetno obrt!

Z vso svojo osebnostjo nastopa ta apostel umetnosti in socializma proti bedi svojega časa in s „plamtečo“ navdušenostjo in proroško energijo kliče po lepoti, naravi in nrvnosti“. J. Ruskin ie oznanjevalec evangelija lepote in oseb-